

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Dädesjö gamla kyrka, Växjö kommun, Småland

Linderson, Hans

2017

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2017). *Dendrokronologisk analys av Dädesjö gamla kyrka, Växjö kommun, Småland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2017:67). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

21 november 2017

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2017:67

Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV DÄDESJÖ GAMLA KYRKA,
VÄXJÖ KOMMUN, SMÅLAND

Uppdragsgivare: Knadriks Kulturbygg AB, Gränsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061

Kontaktperson: Kalle Melin

Område: **Mitt i Småland** Prov nr: **64331-64346 -2st** Antal borrhov: **14**

Dendrokronologiskt objekt: Bindbjälkar i långhuset

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov-beskrivning BP(borrhov); Lövstrands id	Trädslag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinterhalvåret	Mer vågad datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±20 uppskattning
64331	-; 1484	Tall	74;2	Ej Sp	1122	E 1122	E 1177; (170)
64332	-; 1485	Tall	100	Sp 85,nära W	1172	1172-1175	; 130
64333	3; 1865	Tall	93;2	Ej Sp	1121	E 1121	E 1176; (190)
64334	4; 1516	Tall	93; 2	Ej Sp	1120	E 1120	E 1175; 200
64335	5; 1518	Tall	82+10	Ej Sp +10?	1119+10	E 1129	E 1174; 180
64336	6; 1519	Tall	85	Sp 36	1138	1157-1187	; 180
64337	7; 1876	Tall	64; 2	Ej Sp	(1080)	(E 1080)	; (180)
64338	8; 1520	Tall	104+(36)	Sp 10+(36)	1124+(36)	1169-1199	; 180
64339	9; 1522	Tall	84	Ej Sp	1124	E 1124	E 1179; 190
64440	10; 1523	Tall	115; 2	Ej Sp	Ej datering		; >130
64441	11; 1524	Tall	73	Ej Sp	1098	E 1098	E 1153 ; 180
64442	Saknas						
64443	13; 1525	Tall	87; 2	Ej Sp	1101	E 1101	E 1156; 200
64444	14; 1867	Tall	77	Ej Sp	1112	E 1112	E 1167; 180
64445	Saknas						
64446	16; 1529	Tall	94+12	Sp 8+12	1121+12	1168-1198	; 190

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter. De uppgifter antingen ett smalare dateringsspann eller ett bästa dateringsförslag för ett odatat prov.

Kommentarer till resultatet

Material

Provtagningen och förbehandlingen är utförd av Lars Löfstrand. Något dateringsresultat kunde man då (drygt 30 år sedan) inte få fram. Mätdata saknas så att detta är gjort i samband med föreliggande arbete. Beskrivningen om provernas placering saknas. Provernas identitet står på provhållarna enligt följande:

A. BP (borrprov) 3-16, 12 och 15 saknas.

B. Löpnummer systematiken är för mig oklar, de ligger i spannet 1484-1867.

C. Provnamnet "Dädesjö kyrka" står angivet på alla utom prov 1 (64331) och prov 2 (64332) men dessa låg tillsammans med de övriga proverna man bör därför ha ett visst förbehåll till dessa två prover.

I ett försök att rekonstruera provernas placering har provens olika längd rapporterats till Kalle Melin. Enligt Melin skall samtliga provhåll sitta i långhusets bindbjälkar.

Dateringar

Alla utom två kan säkert dateras. Att detta inte var möjligt för drygt 30 år sedan beror sannolikt på att tidsserierna är relativt korta och att dateringskronologierna var sämre utvecklade.

Bestämning av virkets fällningstid

(uppgifter inom parentes inkluderar prov 1 och 2)

Genom observation av splint kan man undgå så kallade efterdateringar. Detta har lyckats i endast fyra fall av 14 prov. Sammanvägt har avverkningen skett **1169-1187 (1172-1175)**.

De flesta proverna har gått sönder i de yttre delarna. Enligt dateringarna av yttersta årsring i proven så är många påfallande samstämmiga. Det är därför sannolikt att splinten är skadad av insekter eller andra faktorer så att endast kärnvirket är intakt i provet. Om man antar att detta för majoriteten av proverna som är intakta, det vill säga omkring år 1120 och utgår ifrån yngre, utanförhängande, årsringar ligger i splinten så får man följande fällningstid: **1179-1204 (1179-1204)**.

Det senare resultatet indikerar att prov 1 och 2 inte är, eller åtminstone inte helt säkert är, komna från Dädesjö kyrka. Dessa korsdateras inte med något annat prov från kyrkan, vilket de flesta andra prover gör. En konklusiv utvärdering ger därför en avverkningstid någon gång under **åren 1179-1187**.

Proveniensen

Svårtydd men inget utesluter en relativt lokal ståndort.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som ”ej daterad”. Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet. Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)